

Det Nye Testamente om sømmelig adfærd og kirketugt

De nytestamentlige tekster indeholder flere opgør med de traditionelle jødiske regler både m.h.t. gudsdyrkelse og levevis. På den anden side har den kristne frihed grænser – og kristne opfordres til at leve et sømmeligt og anstændigt liv, der ikke vækker anstød i offentligheden. Hvad dette vil sige, er ikke altid klart eller konsekvent. Flere af forestillingerne om en sømmelig livsførelse synes at være inspireret af ældre jødiske forestillinger. Der er dog ikke klare regler for de kristnes levevis, men generelt bør kristne ikke med deres gerninger skade andre, bringe andre i fordærv, undergrave deres kristne tro eller være årsag til, at de kristne menigheder får et dårligt ry. Folk, der ikke overholder dette, skal udelukkes fra det kristne fællesskab – eller irettesættes og eventuelt tilgives, hvis de forbedrer sig.

Idet apostlen Paulus på sine rejser forkyndte det kristne budskab blandt ikke-jøder (heraf tilnavnet "Hedningeapostelen"), grundlagde han flere kristne menigheder i bl.a. Syrien, Anatolien, Makedonien og Grækenland. Til disse menigheder skrev Paulus flere breve på græsk, hvori han vejledte dem både i trosspørgsmål, gudsdyrkelse, etik og menighedspleje. Paulus' breve indeholder således vigtige informationer angående de tidligste kristne, deres troslære, deres ritualer, deres menigheder og disses interne forhold. Det Nye Testamente indeholder tretten breve, der er blevet tilskrevet Paulus. Dog er det kun de syv af disse, der med sikkerhed kan regnes for autentiske Paulus-breve. De autentiske Paulus-breve (skrevet i perioden ca. 51-58) udgør de ældste skrifter i Det Nye Testamente. Andet Thessalonikerbrev tilskrives ifølge traditionen ligeledes Paulus, men blandt forskere hersker der uenighed om brevets forfatterskab. Titusbrevet anses af de fleste forskere for ikke at være forfattet af Paulus, men af senere ukendte forfattere.

De nytestamentlige evangelier er forfattet i perioden ca. 70 - ca. 95 e.Kr. og afspejler de tidligste menigheders tro, lære og praksis. Det nye Testamente blev samlet omkring år 200 og gjort til kanon omkring år 400.

[På sin anden missionsrejse havde Paulus grundlagt en menighed i den græske by Korinth. I et brev (dateret til ca. år 53-54) formanede han korintherne på en række områder, hvor han mente, at der var opstået en række misforhold og usømmelig adfærd i menigheden, som han havde hørt om.] [Første Korintherbrev, kapitel 5:] 1. Det er almindelig kendt, at der forekommer utugt¹ hos jer, og det af en sådan art, at den ikke engang forekommer hos hedninger, nemlig at en mand lever sammen med sin fars hustru.² 2. Og så er I tilmed indbildske! Burde I ikke snarere være fortvivlede, så han, der har gjort dette, fjernes fra jeres midte? 3. Hvad mig angår, så har jeg, personligt fraværende, men åndeligt nærværende, allerede fældet min dom over den skyldige, som om jeg virkelig var til stede: 4. Han skal, når I er forsamlet i vor Herre Jesu navn, og jeg er åndeligt til stede, med vor Herre Jesu kraft 5. overgives til Satan,³ så det kødelige kan ødelægges, for at ånden kan frelses på Herrens dag.⁴

¹ Utugt: (græsk *porneía*) forbudt seksuel adfærd

² Dvs. mandens stedmor, der stadig er gift med faderen.

³ Dvs. udstødes af menigheden og frelsen.

⁴ Menigheden, dvs. ånden, frelses, hvis det kødelige (utugten, synden) udryddes af menigheden, idet manden udstødes.

6. Jeres stolthed klæder jer ikke. Ved I ikke, at den mindste smule surdej gennemsyrer hele dejen?⁵ 7. Rens den gamle surdej ud, for at I kan være en ny dej. I er jo usyret brød, for også vort påskelam er slagtet, Kristus.⁶ 8. Lad os derfor fejre festen, ikke med gammel surdej, ikke med en slet og ond surdej, men med rene og sande usyrede brød.

5 9. I mit brev⁷ skrev jeg til jer, at I ikke må have med utugtige mennesker at gøre. 10. Jeg mente ikke i det hele taget utugtige her i verden eller griske mennesker og røvere eller afgudsdyrkere, for så måtte I jo forlade denne verden. 11. Hvad jeg skrev til jer, var, at I ikke må have med nogen at gøre, der har navn af broder, men lever utugtigt eller er grisk eller er en afgudsdyrker eller en spotter eller en drukkenbolt eller en røver. I må heller ikke spise sammen med sådan en.⁸ 12. Er det da min sag at dømme dem, der står udenfor? Er det ikke dem, som er indenfor, I skal dømme? 13. Dem udenfor skal Gud dømme. "I skal udrydde den onde af jeres midte."⁹ [...]

[Kapitel 6:] 9. Ved I ikke, at uretfærdige ikke skal arve Guds rige? Far ikke vild! Hverken utugtige eller afgudsdyrkere eller ægteskabsbrydere eller mænd, der ligger i med mænd,¹⁰ 10. eller tyve eller griske mennesker, ingen drukkenbolte, ingen spottere, ingen røvere skal arve Guds rige. 15. Sådan var nogle af jer engang, men I blev vasket rene, I blev helliget, I blev gjort retfærdige ved Herren Jesu Kristi navn og ved vor Guds ånd.

12. Alt er tilladt mig, men ikke alt gavner. Alt er tilladt mig, men jeg skal ikke lade noget få magt over mig. 13. Maden er til maven, og maven til maden, og begge dele vil Gud lade forgå. Legemet er ikke til utugt, men er til for Herren, og Herren for legemet, 14. og Gud oprejste Herren og vil oprejse os ved sin kraft. 15. Ved I ikke, at jeres legemer er Kristi lemmer? Skal jeg da gøre Kristi lemmer til en skøges lemmer? Aldeles ikke! 16. Eller ved I ikke, at den, der binder sig til en skøge, er ét legeme med hende? – det hedder jo: "De to skal blive ét kød."¹¹ 17. Men den, der binder sig til Herren, er én ånd med ham.

18. Hold jer fra utugt! Al anden synd, som et menneske begår, er uden for legemet, men den, der lever utugtigt, synder mod sit eget legeme. 19. Eller ved I ikke, at jeres legeme er et tempel for Helligånden, som er i jer, og som I har fra Gud? I tilhører ikke jer selv, 20. for I blev købt dyrt. Ær derfor Gud med jeres legeme! [...]

[Kapitel 8:] 4. Hvad angår det at spise kød, som har været ofret til afguderne,¹² så ved vi, at der ikke findes nogen afgud i verden, og at der kun er én Gud. 5. For vel er der såkaldte guder, både i himlen og på jorden – der er jo så mange guder og så mange herrer.¹³ 6. Men for os er der kun én Gud, Faderen; fra ham er alle ting, og vi til ham. Og for os er der kun én Herre, Jesus Kristus; ved ham er alle ting, og vi ved ham.¹⁴

⁵ Surdejen er her synden, der gennemsyrer hele menigheden (dejen), så længe blot en smule af den er tilbage.

⁶ Paulus referer til jødernes påske, men bruger brød og lam billedligt om menighedens medlemmer og Kristus.

⁷ Et tidligere brev til korintherne, der er gået tabt.

⁸ *Spise sammen*: dvs. at vedkommende skal udelukkes fra nadveren.

⁹ Eller: "Udstød det onde menneske af jeres kreds", jf. 5. Mos. 13,5

¹⁰ Egentlig: "mænd, der ligger med de bløde eller med pæderaster." Dette refererer til en velkendt praksis i den græske verden, hvor unge drenge (de bløde) dyrkede sex med ældre mænd (pæderaster).

¹¹ Jf. 1. Mos. 2,24.

¹² Det meste kød i antikken var ofret til guderne. Det rejste spørgsmålet, om man deltog i afgudsdyrkelsen, hvis man spiste kød. Ifølge aposteldekretet (*Apostlenes Gerninger* 15,28-29) var det forbudt at spise offerkød, men Paulus' diskussion viser, at han ikke kender dette dekret.

¹³ Paulus synes at tilkender de hedenske guder en form for eksistens, formentlig i form af dæmoner (se også 10,19-21)

¹⁴ *Kun én Herre...* osv.: Citat fra en gudstjenestelig bekendelse.

7. Men ikke alle har denne kundskab. Der er nogle, der spiser kødet som offerkød, fordi de hidtil har været vant til at dyrke afguderne, og så tilsøles deres samvittighed, skrøbelig som den er. 8. Men mad gør hverken fra eller til over for Gud. Vi opnår ikke noget ved at spise, og vi mister ikke noget ved at lade være. 9. Men se til, at jeres ret til at spise offerkød ikke bringer de svage til fald. 10. For hvis nogen ser dig, som har kundskab, sidde til bords i et afgudstempel,¹⁵ vil så ikke den, der er svag i sin samvittighed, blive tilskyndet til at spise offerkød? 11. Så går jo den, der er svag, til grunde som følge af din kundskab, den broder, som Kristus døde for. 12. Ved på den måde at synde imod brødrene og såre deres skrøbelige samvittighed synder I imod Kristus. 13. Derfor, hvis mad bringer min broder til fald, vil jeg aldrig i evighed spise kød for ikke at bringe min broder til fald.¹⁶ [...]

[Kapitel 10:] 14. Hold jer derfor fra afgudsdyrkelse, mine kære! [...] 19. Hvad vil jeg sige med dette? At det, som ofres til afguder, er noget, eller at afguder er noget? 20. Nej, men at det, der ofres, ofres til dæmoner og ikke til Gud, og jeg vil ikke, at I skal have fællesskab med dæmonerne. 21. I kan ikke drikke både af Herrens bæger og af dæmonernes bæger. I kan ikke have del både i Herrens bord og i dæmonernes bord. 22. Eller skal vi ægge Herren til vrede? Er vi stærkere end han?

23. Alt er tilladt, men ikke alt gavner. Alt er tilladt, men ikke alt bygger op. 24. Søg ikke det, som er til bedste for jer selv, men det, som er til bedste for andre.

25. Alt, hvad der sælges på kødtorvet, kan I spise med god samvittighed uden at undersøge, om det er offerkød. 26. For jorden med alt, hvad den rummer, tilhører Herren. 27. Hvis I bliver indbudt af ikke-troende, og I siger ja, kan I med god samvittighed spise alt, hvad der sættes på bordet, uden at undersøge, hvad det er. 28. Men hvis nogen siger til jer: "Det er offerkød," må I ikke spise det, af hensyn til ham, der sagde det, og for samvittighedens skyld; 29. jeg mener hans samvittighed, ikke jeres egen. For hvorfor skal den frihed, jeg har, dømmes af en andens samvittighed? 30. Hvis jeg deltager med taknemlighed, hvorfor skal jeg så høre ilde for noget, jeg takker for?

31. Enten I altså spiser eller drikker, eller hvad I end gør, skal I gøre alt til Guds ære. 32. Væk ikke anstød, hverken hos jøder eller grækere eller i Guds menighed. 33. Selv prøver jeg altid at være alle til behag og søger ikke mit eget bedste, men de andres, for at de kan frelses.

30 [Allerede på sin første missionsrejse (ca. år 44-46) var Paulus rejst igennem Galatien i det centrale Anatolien. Her havde han missioneret og oprettet kristne menigheder. Senere (ca. år 55) skrev han et brev til galaterne, hvori han kritiserer dem – men også opfordrer til tilgivelse og mildhed.] [Galaterbrevet, kapitel 6:] 1. Brødre, hvis et menneske gribes i en overtrædelse, skal I, som har Ånden, hjælpe ham til rette med mildhed; og se til, at du ikke selv bliver fristet! 2. Bær hinandens byrder, således opfylder I Kristi lov. 3. For mener nogen, at han er noget, skønt han ikke er noget, er det selvbedrag. 4. Enhver skal vurdere sin handling og vil så kun have grund til stolthed i forhold til sig selv og ikke i forhold til andre; 5. for enhver skal bære sin egen byrde.

40 [Med sit brev til den kristne menighed i Rom skriver Paulus (i årene mellem ca. 55-58) til en menighed, han ikke selv har grundlagt, men som anses for at være grundlagt af andre kristne missi-

¹⁵ Mange templer havde tilknyttet et spisested.

¹⁶ De, der har kundskab og er stærke i troen, bør altså ikke lokke dem uden kundskab og de svage til at spise mod deres samvittighed.

onærer i 40'erne. I brevet forudsætter Paulus alligevel en række centrale forestillinger som værende kendt af den romerske menighed:] [Romerbrevet, kapitel 1:] 18. Guds vrede åbenbares fra himlen over al ugudelighed og uretfærdighed hos mennesker, der undertrykker sandheden med uretfærdighed. 19. Det, man kan vide om Gud, ligger nemlig åbent for dem; Gud har jo åbenbaret det for dem. 20. For hans usynlige væsen, både hans evige kraft og hans guddommelighed, har kunnet ses siden verdens skabelse og kendes på hans gerninger. De har altså ingen undskyldning. 21. For de kendte Gud, og alligevel ærede og takkede de ham ikke som Gud; men deres tanker endte i tomhed, og de blev formørket i deres uforstandige hjerte. 22. De hævdede at være vise, men blev tåber, 23. og de skiftede den uforgængelige Guds herlighed ud med bil-

leder i skikkelse af forgængelige mennesker, fugle, firbenede dyr og krybdyr.¹⁷ 24. Derfor prisgav Gud dem i deres hjertes begær til urenhed, så at de indbyrdes vanærede deres legemer. 25. De udskiftede Guds sandhed med løgner og dyrkede og tjente skabningen i stedet for skaberen – han være lovet til evig tid! Amen.

26. Derfor prisgav Gud dem til vanærende lidenskaber: Deres kvinder udskiftede den naturlige omgang med den naturstridige, 27. og ligeså opgav mændene den naturlige omgang med kvinden og optændtes af deres begær efter hinanden; mænd levede skamløst med mænd og pådrog sig derved den straf for deres vildfarelse, som de fortjente.

28. Fordi de ikke regnede det for noget værd at kende Gud, prisgav Gud dem til en forkastelig tankegang, så at de gjorde, hvad der ikke sømmes sig: 29. De blev opfyldt af al slags uretfærdighed, ondskab, griskhed, usselhed; fulde af misundelse, blodtørst, stridslyst, svig og ondsindethed; de løber med sladder, 30. de bagtaler andre, hader Gud, farer frem med vold, er hovne og fulde af pral; de finder på alt muligt ondt, er ulydige mod deres forældre; 31. de er uforstandige, upålidelige, ukærlige, ubarmhjertige. 32. De ved, at Gud har bestemt, at lever man sådan, fortjener man at dø; alligevel lever de ikke bare selv sådan, men bifalder også, at andre gør det.

[Andet Thessalonikerbrev, kapitel 3:] 6. Vi påbyder jer, brødre, i vor Herre Jesu Kristi navn at holde jer fra enhver broder, der lever et uordentligt liv og ikke holder sig til den overlevering, de modtog af os. 7. I ved jo selv, hvordan I bør efterligne os. Vi levede ikke uordentligt blandt jer, 8. og vi fik ikke kosten gratis af nogen, men fik den ved at arbejde under slid og møje nat og dag for ikke at ligge nogen af jer til byrde, 9. ikke fordi vi ikke havde ret til det, men for at give jer et forbillede, så I kan efterligne os. 10. For allerede da vi var hos jer, bød vi jer, at den, der ikke vil arbejde, skal heller ikke have føden. 11. Vi har nemlig hørt, at der er nogle blandt jer, der lever uordentligt; de arbejder ikke, men blander sig i ting, som ikke kommer dem ved. 12. Dem byder og formaner vi ved Herren Jesus Kristus, at de skal arbejde støt og stille og selv skaffe sig til livets ophold. 13. Men I, brødre, må ikke blive trætte af at gøre det gode. 14. Hvis nogen ikke adlyder, hvad vi har sagt her i brevet, så mærk jer ham og hav ikke noget med ham at gøre, så at han kan skamme sig; 15. dog skal I ikke regne ham for en fjende, men vejlede ham som en broder.

[Titusbrevet, kapitel 1:] 6. En ældste¹⁸ må være en, der ikke er noget at udsætte på, han skal være én kvindes mand, hans børn skal være troende og må ikke være genstridige eller kunne

¹⁷ Der tænkes her især på de hedenske gudebilleder.

¹⁸ En ældste: medlem af det råd, der skal lede menigheden.

beskyldes for at leve et vildt liv. 7. Som Guds husholder må en tilsynsmand være en, der ikke er noget at udsætte på, ikke egenrådig, opfarende, drikfældig, voldsom eller ude efter skændig fortjeneste. 8. Han skal være gæstfri, have kærlighed til det gode, være besindig, retfærdig, from, herre over sig selv; 9. han skal holde fast ved lærers troværdige ord, så han er i stand til både at formane med den sunde lære og at gendrive dem, der siger imod.

[*Matthæusevangeliet*, kapitel 18:] 15. Hvis din broder forsynder sig imod dig, så gå hen til ham og drag ham til ansvar på tomandshånd. Hører han dig, så har du vundet din broder. 16. Hører han dig ikke, så tag én eller to med dig, for på to eller tre vidners udsagn skal enhver sag afgøres. 17. Hører han heller ikke dem, så sig det til menigheden, og vil han ikke engang høre efter menigheden, skal han i dine øjne være som en hedning og en tolder. 18. Sandelig siger jeg jer: Hvad I binder på jorden, skal være bundet i himlen, og hvad I løser på jorden, skal være løst i himlen. 19. Jeg siger jer også: Alt, hvad to af jer her på jorden bliver enige om at bede om, det skal de få af min himmelske fader. 20. For hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem.

21. Da kom Peter til ham og spurgte: "Herre, hvor mange gange skal jeg tilgive min broder, når han forsynder sig imod mig? Op til syv gange?" 22. Jesus svarede ham: "Jeg siger dig, ikke op til syv gange, men op til syvoghalvfjerds gange. [...]"

Uddragene fra Bibelen er fra den autoriserede danske oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.